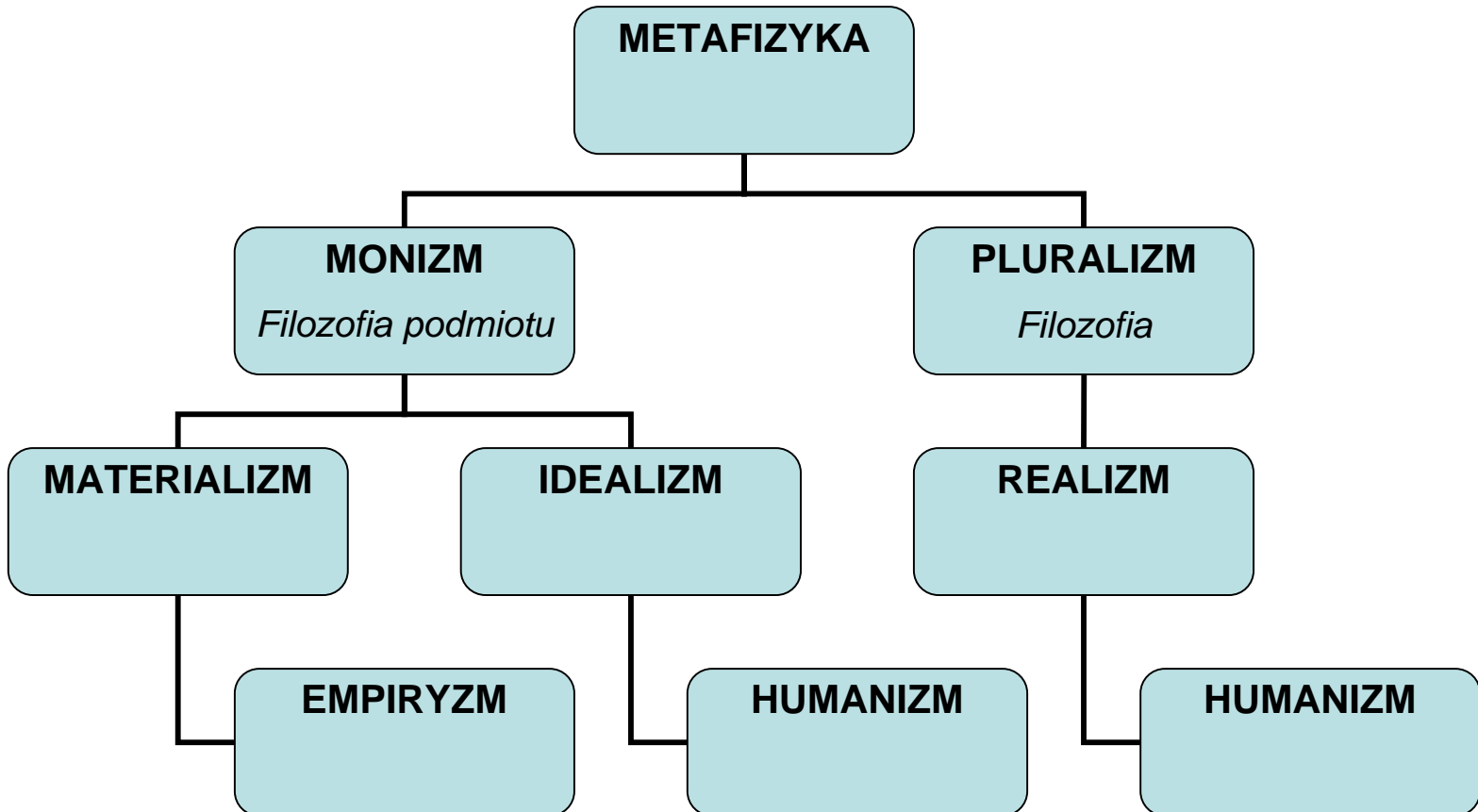

Realistyczne podstawy pedagogiki

Sławomir Sobczak

Trychotomiczne podstawy wyboru źródeł myślenia przedzałożeniowego w pedagogice.

Paradygmat monistyczny

Cele będą odnosiły się do uniwersalnych, ponadludzkich lub kulturowych wartości, a w rezultacie wychowanie będzie konformistyczną implementacją idealnego bądź kulturowego wzorca, nastawionego na różnego rodzaju odmiany dojrzałości funkcjonowania społecznie użytecznego.

Monistyczne cele wychowania jako sposoby nakierowania na to, co pożądane, w celu osiągnięcia dobra społecznie użytecznego

•wdrażanie, urabianie, uleganie, wymuszanie, wdrukowanie, eliminowanie (*pedagogika jako modyfikacja zachowań – behawioryzm*)

- odrzucenie, aktywne wygaszanie, motywowanie, wbudowanie (*pedagogika jako zmiana społecznej przynależności*)
- przywiązanie, poszanowanie, empatię (*pedagogika jako przebudowa emocjonalna*)
- wrastanie, standaryzowanie, uzyskanie (*pedagogika jako wrastanie w kulturę*)
- kształtowanie, nastawienie (*pedagogika jako kształtowanie postaw*)
- dekonformizację, dostosowanie, odrzucenie (*pedagogika jako dostosowanie sytuacji do nieletniego*)
- działanie, uruchomienie, przywołanie (*pedagogika jako rodzaj „nawrócenia”*)
- rekonstrukcję, zmianę, otwarcie (*pedagogika jako reintegracja społeczna*)
- autosterowanie (*autowychowanie*)

W monizmie

- Jednostkowy człowiek nie istnieje, istnieją tylko idee, bądź materia, bądź relacje, zatem układ odniesień wyprzedza od strony ontycznej człowieka, stając się czymś istotniejszym, pryncypialnym i podstawowym w tworzeniu teorii i praktyki wychowawczej.
- Dobro jednostki zatem staje się czymś podporządkowanym dobru społecznemu, a sama jednostka czymś podrzędnym i zdeterminowanym wobec: struktur społecznych, koncepcji, ideologii, prawa, moralności itd.

W monizmie dochodzi do:

- spłaszczenia obrazu człowieka
- zredukowania jego bytu do funkcji:
  - biologicznej,
  - ekonomicznej,
  - medyczno – psychologicznej,
  - społecznej,
  - statystycznej.

Różnica pomiędzy monizmem i pluralizmem

W idealizmie i materializmie

relacje i odniesienia do

- dobra,
- wartości,
- idei,
- prawa,
- kultury

tworzą człowieka.

W realizmie

człowiek tworzy prawo, wartości, idee i kulturę w celu udoskonalenia:

- ładu,
- kultury,
- humanistycznego funkcjonowania egzystencji życia społecznego.

Różnica antropologiczna

- Z nieokreśloności bytu (monizm) wypływa jego ogólność, czyli możliwość zarówno pojęciowa jak i materialna.
- Człowiek jest sumą swych cech, które dopiero mogą się ukonstytuować w podmiot:
- w relacji do idei jako jej odbitka
- w układzie popędów, który należy wypełnić zintegrowanymi działaniami stanowiącymi kulturę
- W realizmie z określoności bytu (istota), który istnieje można wnioskować jego potencjalność, czyli możliwość.

Nurt realistyczny

- Głosi pierwszeństwo realnych bytów przed nazywającą i ujmującą je myślą.
- Rozpoznaje człowieka i odróżnienia go od informacji na jego temat.
- Rozpoznając pierwsze elementy struktury człowieka, stwierdza, że człowiek jest osobą.
- Człowiek przejawiając rozumienie, łączy się różnymi relacjami z innymi osobami, a przede wszystkim wiąże się z nimi:
- miłością, życzliwością, akceptacją,
- zaufaniem,

- dobrem, otwartością.

W realizmie człowiek jest:

- indywidualną i realnie istniejącą strukturą bytową,
- istotą duchowo – cielesną,
- osobą, która jest rozumna i wolna w swych decyzjach i działaniu, poznaniu i kontemplacji,
- podmiotem, który tworzy relacje społeczne (transcendentalne), czyli osobowe oraz społeczne (kategorialne), czyli psychofizyczne,
- obszarem doznań i oddziaływań.

Z antropologicznego punktu widzenia, człowiek jest podmiotem swojej potencji, swych cech i relacji.

Procesowi oddziaływania podlega tylko i wyłącznie warstwa możliwościowa człowieka, nie zaś istotowa.

usprawnieniu podlegają władze duchowe i fizyczne

- rozwój funkcji poznawczych i emocjonalnych
- dojrzałość i osiągnięcia społeczne
- integracja ze sobą i grupą społeczną
- wywiązywanie się z pełnienia ról i postaw społecznych
- usprawnienia duchowe
- nawyki fizyczne

Educi de potentia

wychowywany będzie człowiek w swej:

- potencjalności,
- autonomii,
- kreatywności,

metodami humanistyczno – wspomagającymi (kształtowanie sprawności).

- ze względu na możliwość fizyczną metodami technologiczno – manipulatorskimi (kształtowanie nawyków)

celem będzie dobro jednostkowego człowieka, rozumiane:

- metafizycznie jako przejaw aktu istnienia (ten rodzaj dobra nie wymaga zabiegów pedagogicznych), dzięki któremu możliwe są pozytywne odniesienia do innych bytów
- w sensie moralnym będzie zgodnością wyborów z prawdą (wchodzi w zakres funkcji wychowawczo – dydaktycznej)
- w sensie fizycznym dobro jest posiadaniem wszystkich przypadłości (wchodzi w zakres funkcji opiekuńczej i terapeutycznej)

Funkcjonowanie wychowawcze zależy od czynników:

- biopsychicznych (indywidualnych jednostki)
- społeczno – kulturowych (środowiskowych), na które składa się warstwa:
- światopoglądowo – moralna (aksjologiczna),
- strukturalna instytucji: normatywno – prawna, czyli formalno – administracyjna,
- metodologii oddziaływań opiekuńczo – wychowawczo – terapeutycznych.

Działania praktyczne w tym względzie stanowią funkcję pomiędzy:
wiedzą wychowawcy a jego sposobami przekazu:

- możliwościami intelektualnymi,
- wyobraźnią,
- ekspresją,

działania człowieka w praktyce mogą okazać się twórcze.

Teoria w tym względzie stanowi jedynie odpowiednio zaaranżowany bodziec procesów twórczych.

wychowanie resocjalizujące ujęte od strony praktycznej wymaga nie tylko znajomości:

- uznanych teorii
- procedur postępowania (oddziaływania)
- celu zakładanego przez teleologię

lecz również:

- osobistego zaangażowania, czyli możliwości pneumo – psycho – somatycznych wychowawcy,
- a wraz z nim całej instytucji wychowawczej.

Owo zaangażowanie wprost jest:

- sztuką,
- specyficzną umiejętnością wymykającą się poza wymiar nauk nomotetycznych,
- dotyka sfery wrażliwości, intuicji, wycucia sprawy i sytuacji,
- a przede wszystkim życzliwości, zaufania, otwartości i oddania ze skutkami poświęcenia i cierpliwości.

Wychowanie realistyczne zawsze jest osobowe, ponieważ:

- teorie
- instytucje
- idee
- wzmocnienia
- nakierowania

nie wychowują, wychowuje tylko człowiek.

W pedagogice nie teorie tworzą człowieka, tylko człowiek tworzy teorie.